

KONSTITISYON REPUBLIK AYITI

PWOPOZISYON PA CARICHCARD DURANDISSE

PREANBÒL

Nou menm, Pèp Ayiti, Anba gade etènèl Bondye Toupisan an, ki te delivre zansèt nou yo anba esklavaj, Deklare Konstitisyon sa a pa sèlman kòm yon kontra ant sitwayen yo, men kòm yon alyans sakre ant Nasyon an ak Kreyatè li a. Nou rekonèt devwa nou pou nou mache nan jistis, imilite, mizèrikòd, ak verite—jan Bondye te kòmande. Nou reyafime ke Ayiti ap toujou rete yon tanp pou moun ki maltrete yo, e ke okenn fòs p ap janm konpwomèt libète li, diyite, oswa apèl divin.

TIT I — IDANTITE NASYONAL AK OBJEKTIF DIVINE

Atik 1. Ayiti se yon repiblik souverèn, endivizib, eksklizyon e demokratik. Li fonde anba jistis Bondye e li egziste pou defann libète, verite, ak konpasyon.

Atik 2. Souverènte abite nan pèp la e se Bondye ki konfye. Li pa dwe janm transfere, vann, oswa konpwomèt pa antite etranje oswa domestik.

Atik 3. Okenn enstitisyon etranje pa kapab posede, gouvène, oswa kontwòle teritwa oswa politik ayisyen an san apwobasyon konstitisyonèl total ak konsantman piblik la.

Atik 4. Lang ofisyèl yo se kreyòl ayisyen ak franse.

Atik 5. Ayiti se yon refij toutan pou moun ki maltrete yo. Menm jan Bondye te akeyi etranje a, se konsa nou pral.

Atik 6. Pèp Ayiti se gadyen alyans sa a. Chak jenerasyon dwe aprann, anseye, ak sipòte li.

TIT II — JISTIS DIVINE AK DWA MORAL

Seksyon A: Dwa Pèp la

Atik 7. Chak Ayisyen gen dwa pou yo viv, diyite, edikasyon, sante, travay, abri, verite, jistis, ak lapè.

Atik 8. Tout sitwayen egal anba lalwa. Okenn privilèj p ap monte pi wo pase jistis.

Atik 9. Libète ekspresyon, adorasyon, laprès, ak asanble pasifik yo pwoteje.

Atik 10. Travayè yo dwe resevwa salè jis. Lalwa ak Bondye entèdi eksplwatasyon travay.

Atik 11. Leta dwe pwoteje vèy yo, òfelen yo, etranje yo, andikape yo ak pòv yo.

Seksyon B: Devwa Sitwayen yo

Atik 12. Yon bon sitwayen jis, enb, veridik, mizèrikòd, ak fidèl anvè Ayiti ak lwa moral Bondye a.

Atik 13. Tout sitwayen, lè yo rive adilt, dwe ranpli sèvis nasyonal nan youn nan domèn sa yo: domèn sivik, anviwònman, edikasyon oswa militè.

Atik 14. Okenn Ayisyen pa dwe sezi tè oswa pwopriyete sou depans pou byennèt nasyonal la.

TIT III — GOUVERNANS AK GESTION ENSTITISYONÈL

Seksyon A: Responsablite Lidèchip

Atik 15. Prezidan an se yon sèvitè inite ak yon senbòl moral Repiblik la.

Atik 16. Konsèy Entegrite a chwazi Premye Minis la nan yon lis seleksyone e li konfime atravè odyans piblik ak revizyon Tribinal Konstitisyonèl la.

Atik 17. Tout ofisyèl piblik yo dwe divilge byen, evite konfli enterè, epi fè sèman pou yo sèvi avèk imilite, ekite, ak krentif pou jijman Bondye.

Seksyon B: Entegrite Enforcement Body

Atik 18. Yon Konsèy Entegrite Nasyonal dwe sipèvize randevou wo nivo, mennen ankèt sou abi pouvwa, epi pibliye rapò piblik.

Atik 19. Yon Tribinal Espesyal Anti-Koripsyon dwe odit sèvis nasyonal, akizisyon piblik, ak don politik.

TIT IV — PALMAN INIFIYE AK SISTÈM JISTIS

Atik 20. Palman an gen yon sèl kamera, li eli dirèkteman, epi li fonksyone nan yon fason transparan. Lwa li yo dwe reflete jistis divèn ak diyite imen.

Atik 21. Lajistis endepandan. Jij yo dwe dirije ak enpasyalite, e desizyon yo dwe reflete ni lalwa ni ekite moral.

Atik 22. Tribinal Konstitisyonèl la dwe asire tout desizyon respekte Konstitisyon sa a ak lòd moral Bondye a.

TIT V — GARYEN TERITORIAL AK POUVWA LOCAL

Atik 23. Ayiti desantralize. Depatman, komin, ak seksyon kominal yo dwe dirije tèt yo ak otonomi fiskal ak politik.

Atik 24. Pa gen okenn resous piblik yo dwe konsantre san balans legal ant kapital la ak pwovens yo.

Atik 25. Anviwònman an sakre. Resous natirèl yo dwe siveye pou jenerasyon kap vini an kòm yon konfyans divin.

TIT VI — SOUVERENTE EKONOMIK AK ETRANJÈ

Atik 26. Prè, akò, oswa èd militè etranje dwe apwouve pa referandòm ak revizyon moral pa Tribinal Konstitisyonèl la.

Atik 27. Okenn òganizasyon etranje pa kapab opere ann Ayiti san yon kontrepati lokal ki anrejistre ak odit etik anyèl.

Atik 28. Ekonomi an dwe sèvi diyite nasyonal la. Monopoli, depandans etranje, ak hoarding spéculatif yo ilegal.

TIT VII — EDIKASYON AK ETHIK KONSTITISYONÈL

Atik 29. Edikasyon se yon dwa ak yon devwa. Li gratis epi obligatwa jiska nivo segondè.

Atik 30. Yon Lekòl Nasyonal Etik Konstitisyonèl dwe fòme pwochen jij, lidè, ak edikatè nan istwa, lalwa, ak kad moral alyans sa a.

Atik 31. Chak timoun dwe aprann Konstitisyon an anvan laj 16 an. Chak adilt dwe kapab resite fondasyon moral li yo.

TIT VIII — Slpèvizyon ESPIRYÈL AK REVIZYON MORAL

Atik 32. Yon Konsèy gadyen moral ak espiyèl dwe entèprete enplikasyon etik tout desizyon nasyonal yo. Li dwe bay opinyon moral piblik ki pa obligatwa.

Atik 33. Konsèy la dwe genyen teyolojyen, ansyen ak lidè sivik ki gen gwo entegrite, k ap sèvi kòm konsyans pwofetik Ayiti.

TIT IX — AMANDMAN AK SERMAN NASYONAL

Atik 34. Amannman egzije 2/3 Palman an apwobasyon, revizyon Tribinal Konstitisyonèl, ak yon referandòm nan tout peyi a apre edikasyon sivik.

Atik 35. Okenn amannman pa dwe retire souvèrènte, diyite, demokrasi Ayiti, oswa alyans ak Bondye.

Atik 36. Yo dwe anseye, sonje, epi renouvle Konstitisyon sa a avèk respè.

DEKLARASYON FINAL

Se alyans pèp ayisyen an youn ak lòt, ak listwa, ak Bondye. Pa kite pèsonn dirije enjis. Pa kite pèsonn bliye. Pa kite pèsonn kòwonpi lwa sakre sa a.

Se konsa, kite l ekri. Kidonk se pou l viv.

Analiz Konparatif Konstitisyon Ayiti

Prezante Konstitisyon 1805 la, Konstitisyon 1918 nan epòk Etazini an, Pwojè Referandòm 2021 la, ak Konstitisyon 2025 Alyans pa Carichcard Durandisse.

Apèsi sou wo nivo

Aspè	1805 Konstitisyon	1918 Konstitisyon	Pwojè Referandòm 2021	Konstitisyon 2025 alyans (Durandisse Draft)
Fondatè / Achitek	Anperè Jean-Jacques Dessalines	Gouvènman Milite Ameriken / Prezidan Dartiguenave	Prezidan Jovenel Moïse (pwosesis inisyè)	Carichcard Durandisse, nasyonalis ayisyen, antreprenè, ak vizyonè sivik
Objektif	Prezève libète, diyite rasyal apre esklavaj	Pèmèt kontwòl stratejik Etazini atravè refòm legal yo	Modènize sistèm nan mitan kriz (pwosesis kontwovèsyal)	Rebati gouvènans Ayiti anba lwa Bondye a, jistis istorik, ak responsablite moral

Souverènte	Endepandans nasyonal san konpwomi	Pèmèt pwopriyetè tè etranje; sipèvizyon Etazini	Kenbe souverènte men ouvè patisipasyon etranje	Ekspliziteman retabli souverènte; entèdi kontwòl peyi etranje; mete idantite Ayiti anba jerans divin ak nasyonal

Estrikti Gouvènman an	Monachi Imperial	Prezidansyèl; Sistèm bikameral ki enspire Etazini	Prezidansyèl + Vis Prezidan; Lejislati monokameral	Sistèm prezidansyèl ak responsablite diven; Premye Minis egzekite; konsèy anti-koripsyon; lejislati unikameral ki baze sou entegrite

Pouvwa Jidisyè	Sibòdone anperè	Endepandans jidisyè fèb	Pa gen Tribinal Konstitisyonèl	Jidisyè endepandan + Tribinal Konstitisyonèl anrasinen nan jistis Bondye

Patisipasyon Piblik	Pa gen eleksyon	limite; domine pa administratè etranje yo	Referandòm kontwovèsyal san transparans	angaje piblikman; edikasyon sivik obligatwa; sèvis nasyonal obligatwa

Kad moral	Rasin nan nasyonalis nwa ak vèti militè	Eksklizyon ak utilitarist	Teknokratik ak pragmatik	Konplètman enfuze ak alyans diven, jistis, mizèrikòd, ak jerans kòm lwa nasyonal la

Edikasyon
ak Etik Sivik

Pa mete aksan
sou

Priorite
alfabetizasyon
debaz yo

Vagman
mansyone

Lekòl Nasyonal
Etik Konstitisyonèl;
alfabetizasyon sivik
obligatwa anvan laj
16 an

✓ **Konparezon fòs ak feblès**

Dokiman	Fòs debaz yo	Nwayo feblès
1805 Konstitisyon	Klè revolisyonè; aboli esklavaj; afime idantite nwa ak endepandans anti-kolonyal	Pouvwa santralize; pa gen vòt popilè; te manke balans enstitisyonèl
1918 Konstitisyon epòk Etazini an	Entwodwi estrikti gouvènans modènize (tribinal, lejislati)	Etranje-enpoze; legalize pwopriyete tè etranje; afebli souverènte ayisyen an
Pwojè Referandòm 2021	Tantativ refòm nan enstitisyon demode; enkli dyaspora; chanjman inikameral	Kesyone lejitimite; te manke konfyans piblik; pèmèt dominasyon egzekitif la; inyore ranfòsman anti-koripsyon
Konstitisyon kontra Durandisse	Souvren, pwofetik, ki baze sou istorik, ki baze sou Bondye, ki santre sou moun, ki byen enstitisyonèl, ki konsantre sou jistis, ki anti-koripsyon, ki mare espirityèlman.	Demand aplikasyon anbisye; mande volonte nasyonal solid ak alfabetizasyon sivik ki baze sou laj pou yon reyalizasyon konplè

Sa Konstitisyon Carichcard Durandisse Korije

**Pwoblèm nan bouyon
sot pase yo**

Koreksyon Durandisse

**Pa gen konpa moral nan
gouvènans**

**Enfuze ak alyans diven, responsablite devan Bondye, ak
gadyen espirityèl**

**Kontwòl etranje sou
tè/resous**

**Entèdi; byen nasyonal yo sakre ak pwoteje pa sipèvizyon
konstitisyonèl**

Mank edikasyon sivik

**Manda edikasyon nan Konstitisyon, etik, ak istwa pou tout
sitwayen**

**Koripsyon nan
seleksyon lidèchip**

**Sèvi ak Konsèy Entegrite, kontwòl piblik, ak transparans
avantaj pou seleksyon Premye Minis la**

feblès jidisyèl

**Entwodwi pouvwa jidisyèl totalman endepandan ak Tribinal
Konstitisyonèl**

**Analfabetis
konstitisyonèl ak
inyorans**

**Etabli Lekòl Nasyonal Etik Konstitisyonèl ak aprantisaj
sivik dire tout lavi**

**Gouvènans san kontrent
espirityèl**

**Etabli Konsèy Moral pwofetik pou bay entèpretasyon
espirityèl ki pa obligatwa sou tout desizyon nasyonal yo**

 Jijman final: Ki Konstitisyon ki pi bon?

Konstitisyon	Rating	Poukisa
1805	★★★★ ☆	Bold ak vizyonè nan tan li; esprityèlman defi men estriktirèl limite
1918	★★☆☆ ☆	Estriktirèl modènize men etranje-enpoze ak moralman depourvu
2021	★★☆☆ ☆	Politikman reyaktif ak refòm pasyèl men pa gen okenn fondasyon esprityèl oswa sivik
2025 Konstitisyon kontra Durandisse	★★★★ ☆	Konbine eritaj revolisyonè, lwa moral diven, sajès sivik, ekselans estriktirèl, ak yon misyon nasyonal jenerasyon an anba je Bondye.

Otè ak fonde pa:

Carichcard Durandisse

Fondatè Konstitisyon Konstitisyon an Ayiti

Antreprenè | Statesman | Defansè souverènte nasyonal

"Konstitisyon sa a pa yon dokiman. Se yon pwomès pou Bondye, pou zansèt nou yo, ak pou chak timoun ayisyen ki poko fèt."

Present • Securing the Future

